

Nieuznawane formy międzynarodowej komunikacji naukowej Regionalna współpraca badawcza w Chile

Bezpośrednim celem wyjazdu jest zbadanie nieuznawanych form międzynarodowej komunikacji naukowej, a więc tych, które wymykają się głównym ujęciom umiędzynarodowienia. „Umiędzynarodowienie” to termin kluczowy dla współczesnych reform nauki i szkolnictwa wyższego oraz badań nad nimi (Hunter i in., *Internationalisation in Higher Education...*, 2023). Według części krytyków pod tym pojęciem kryje się jednak proces, który należałoby nazwać anglicyzacją (Phillipson, *Linguistic Imperialism Continued*, 2009). A dominacja angielszczyzny w światowej nauce wiąże się nie tylko z korzyściami, które przynosi *lingua franca* (Tardy, *The Role of English...*, 2004), lecz także z zagrożeniem dla wciąż żywej tradycji nauki wielojęzycznej (Curry i Lillis, *Multilingualism in Academic Writing...*, 2022). Zagrożenie to dotyczy przede wszystkim nauk społecznych i humanistycznych, których poznawcza specyfika nie została dostatecznie uwzględniona we współczesnych systemach ewaluacji badań (Bonaccorsi, *Towards an Epistemic Approach...*, 2018). Nauki te w większym stopniu niż ścisłe czy przyrodnicze zakorzenione są w lokalnych kontekstach i dostarczają wiedzy o nich (Archambault i in., *Benchmarking Scientific Output...*, 2006). Wiedza ta nie rozwija się należycie i nie może być skutecznie upowszechniana, gdy systemy ewaluacji badań wielorako uprzywilejowują język angielski (Pölonen i in., *Multilingualism Is Integral...*, 2021). Ale wielojęzyczność jest też istotną kwestią w naukach takich jak ekologia (Nuñez i Amano, *Multilingual Searches...*, 2021).

Jedną z odpowiedzi na te problemy ma być nadchodząca reforma ewaluacji nauki w Unii Europejskiej. Związany z nią zeszłoroczny dokument przygotowany z udziałem Komisji Europejskiej kilkakrotnie wskazuje na rolę wielojęzyczności (CoARA, *Agreement on Reforming Research Assessment*, 2022). Planowane działanie naukowe łączy badania dotyczące tych dwu zagadnień ze znacznie szerszym nurtem badawczym dotyczącym umiędzynarodowienia. Zwraca uwagę na ukryte założenia tego nurtu, które prowadzą do niepełnego rozpoznania zagadnień wielojęzyczności i regionalnej komunikacji naukowej. Wpisuje się również w kontekst krytycznego namysłu nad badaniami umiędzynarodowienia, ukazującego, że nie są one wystarczająco pogłębione teoretycznie (Lee i Stensaker, *Research on Internationalisation...*, 2021).

Miejscem wyjazdu jest Ameryka Łacińska – ważny obszar refleksji nad nierównościami w światowej nauce i szkolnictwie wyższym, także w kontekście umiędzynarodowienia (Ress, Majee, *Colonial Legacies in Internationalisation...*, 2018; Mignolo, *Epistemic Disobedience...*, 2009). Tu również istnieje krytyka systemów ewaluacji nauki (Martinovich, *Ciencia abierta...*, 2021). W większości tutejszych państw mówi się po hiszpańsku, można by więc przypuszczać, że regionalna komunikacja naukowa będzie rozwinięta. Jednak badanie baz Web of Science i SciELO pokazuje, że bardzo mało jest publikacji współtworzonych przez osoby z dwóch lub więcej krajów Ameryki Łacińskiej (Guzmán-Valenzuela i in., *The New Knowledge Production...*, 2023). Postanowiłem więc zadać dwa pytania badawcze: 1. Czemu ta forma międzynarodowej komunikacji naukowej jest tak rzadka? 2. Gdy taka komunikacja ma już miejsce, jak przebiega i czemu się odbywa?

Opisywane działanie naukowe ma zostać przeprowadzone w Chile, gdzie w latach 2000–2015 ukazało się więcej indeksowanych w Web of Science publikacji o nauce i szkolnictwie wyższym niż w jakimkolwiek innym kraju Ameryki Łacińskiej (Guzmán-Valenzuela i Gómez, *Advancing a Knowledge Ecology...*, 2019). W Chile pracuje również Carolina Guzmán-Valenzuela, autorka prac o umiędzynarodowieniu. Konsultowałem z nią swoje plany badawcze, otrzymałem też zapowiedź pomocy w kontakcie z naukowcami zatrudnionymi na Uniwersytecie Tarapacá, Uniwersytecie w Valparaíso, Uniwersytecie Chilijskim i Chilijskim Papieskim Uniwersytecie Katolickim. Większość z tych uczelni mieści się w stolicy kraju bądź względnie blisko niej, stąd zamierzonym miejscem pobytu jest Santiago, z parodniowymi wizytami w Tarapacá i Valparaíso. Do rozmówców docierać będę na zasadzie doboru celowego – opracowując listy osób, które prowadzą regionalną komunikację naukową w odpowiednich dyscyplinach – i w razie potrzeby metody kuli śnieżnej.

Plan wyjazdu zakłada około 15 częściowo ustrukturyzowanych indywidualnych wywiadów pogłębionych: po 5 z dwiema grupami naukowców publikujących wspólnie z osobami z innych państw regionu (naukowcy reprezentować będą dwie różne dyscypliny; jedna z nich będzie miała charakter humanistyczny lub społeczny, druga – przyrodniczy lub ścisły), 2–3 z osobami pełniącymi funkcje zarządcze na chilijskich uczelniach oraz 2–3 z badaczami umiędzynarodowienia. Wywiady dotyczyć będą głównie powodów udziału w regionalnej komunikacji naukowej oraz czynników do niego zachęcających i zniechęcających, w tym roli języka (hiszpańskiego, angielskiego) i roli polityki naukowej (np. ustaw). Wywiady poddane zostaną jakościowej analizie treści (Schreier, *Qualitative Content Analysis in Practice*, 2013) przy użyciu programu NVivo. Będę również starał się zorganizować szersze dyskusje bądź seminaria i wziąć udział w już odbywających się ewentualnych wydarzeniach o stosownej tematyce. Przed wyjazdem zapoznam się bliżej z publikacjami akademickimi o umiędzynarodowieniu i polityce naukowej w Chile, a także aktami prawnymi. Cały pobyt przewiduję na półtora miesiąca; wizyta zacznie się przypuszczalnie w drugiej połowie lipca 2024 roku (miejscowi badacze są wówczas dostępni – inaczej niż w Polsce, ze względu na szerokość geograficzną wakacje letnie przypadają na pierwsze miesiące roku kalendarzowego).